

לימוד הלכות

לשון הרע

ע"פ החפץ חיים ■

ליקט וערך: חזקיהו יוסף-רב בית הספר.

(עלפי ספר שמירת הלשון של החפץ חיים וקצור ספר החפץ חיים של הרב ראובן ניצן).
.)

זמני מבחנים ומועד החידון:

- ה' אדר א' יום ראשון מבחן חובה לכולם שעה שניה.
- יג' אדר א' יום שני חידון בית ספר. ב-10:15 כיתות ג'-ד'. ב-12:00 כיתות ה'-ו'.
- כל מי שיעלה לחידון (שני נציגים מכל כיתה), יזכה בפרס אישי.
- נציגי הכיתה הזוכה יזכו בפרס כיתתי.

בהצלחה לכולם! חזקיהו רב בית הספר.

הקדמת החפץ חיים-מדוע הגלות ארוכה?

הסיבה כיון שגברה בינינו שנאת חנם ולשון הרע מאוד מאוד, ואלה חמורים יותר מעבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, שבגלל שלושת אלו חרב בית המקדש הראשון ונבנה לאחר שבעים שנה, ואילו בגלל לשון הרע ושנאת חנם - חרב בית המקדש השני ועד היום בעוונותינו הרבים לא נבנה כבר כמעט אלפיים שנה!

ובפרשת וזאת הברכה כתוב ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, ופירש רש"י שמלך המשיח יגיע כאשר יהיו שבטי ישראל ביחד באחדות ולא אגודות אגודות, ושורש הפירוד הגדול הזה בעם ישראל הוא לשון הרע.

בענין גדולת השלום

1.אי אמירת לשון הרע מביאה שלום בין איש ובין רעהו. והשלום ביננו מביא את אהבת ה' עלינו למרות שאיננו ראויים לכך כדברי חכמים: "גדול ה' kuon שאפילו ישראל עובדים עבודה זרה ושלום ביניהם אמר ה' כביכול 'איני יכול להענישם כיון ששלום ביניהם' שנאמר: "חבור עצבים אפרים(=כאשר הם מחוברים יחד ולא מדברים לשון הרע),הנח לו.

2.בימי דוד המלך הצדיק נפלו חיילים בקרבות בימי אחאב מלך ישראל שעבד עבודה זרה לא נפלו חיילים בקרב . חכמים הסבירו שבימי דוד העם היה נגוע בלשון הרע ובימי אחאב לא דברו לשון הרע אלא היו מאוחדים ושלום ביניהם.

3.יוסף הצדיק לא סיפר מאומה ליעקב אביו על כך שהוא חי כשהיה למשנה למלך פרעה. ואף לאחר שירד אביו למצרים. והסיבה כדי שלא ידע יעקב שאחיו מכרו אותו. כלומר נזהר מלשון הרע שתגרום מחלוקת בין יעקב ובניו.

4.בנימין אחיו של יוסף ידע מענין המכירה ושתק כדי לא לגרום למריבה וצער בין אביו לאחיו ולכן נקראת האבן של בנימין שעל החושן בבגדי הכהן 'ישפה' כלומר 'יש- פה ' כלומר ידע מדבר המכירה ושתק.

5.אנו מבקשים בתפילה 'אלוקי, נצור לשוני מרע' ודווקא על עוון זה כיון שדיבור לשון הרע אינו מורגש בניגוד לעוונות אחרים שאדם מרגיש כשחוטא.(הרב שלמה אבינר).

6.יהונתן בן שאול אהב מאוד את דוד המלך 'ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד'. ותחילת אהבתו נעוצה בכך שדוד לא גילה לאיש את דבר מחלתו של שאול אביו ואת העובדה שדוד הוא היה המנגן של שאול כדי להעביר את מחלתו.

7.ספר החינוך כותב ששיבוח החבר והזהירות מלדבר עליו רע היא מדין 'ואהבת לרעך כמוך'.

צעדים בדרך להפסקת לשון הרע (מלוקט מהרב שלמה אבינר 'טהור שפתיים')

1.ללמוד את ספרי 'החפץ חיים' שוב ושוב. ספר 'חפץ חיים' עוסק בהלכות לשון הרע וכיצד להזהר מלהכשל. וספר 'שמירת הלשון' שנועד לעורר לב האדם לא לרצות לדבר לשון הרע. ולכן הדריך הרב צבי יהודה בנו של הרב קוק בישיבת מרכז הרב, שחובה על כל תלמיד שלומד בישיבה ללמוד הלכות שמירת הלשון חצי שעה לפני מנחה. זאת למרות שבשאר השעות כל תלמיד למד במה שבחר.

2.איפוק. האיפוק מלומר לשון הרע מרפא את האישיות של המדבר ומרגיל אותו לחשוב לפני מה שאומר.

3. **לימוד זכות** - דין זה קיים כאשר התנהגות החבר יכולה להתפרש לטוב או רע מצווה אותנו התורה לפרש את ההנהגות לטוב.

כדי להצליח בלימוד זכות ישנם שתי דרכים:

א. להבין שכדי לפרש נכון מה שקרה צריך לברר את כל הסיפור ואת הפרטים החסרים.

ב. לנסות להבין את הקושי הנפשי שבו נמצא הילד שהתנהג בהתנהגות שיכולה להתפרש לטוב או רע.

4. **לא לשנא בלב** - התורה מצוה אותנו 'לא תשנא אחיך בלבבך' והנביא זכריה מוכיח ואומר 'האמת והשלום אהבו ואת רעת רעהו אל תחשובו בלבבכם'.

אלא מה נעשה אם נפגענו מחבר או מורה או הורה? נהיה גיבורים לומר לו ישירות מה אנו חושבים ומה שנפגענו ממנו. בכך אנו מורידים את סף הכעס מליבנו ואולי נמע גם הסבר מצידו למה שקרה.

5. **לזכור 'מה ששנאוי עליך אל תעשה לחבריך'**. לפני שכותבים או אומרים רע על החבר דמיינו לרגע מה היית מרגיש אם עליכם היו מספרים זאת.

פירוט ההלכות

א. איסור תורה

1. לשון הרע-אסור לספר בגנות חברו דבר אפילו שהוא אמת.

2. מוציא שם רע-לספר בגנות חברו דבר שקר.

3. בעל לשון הרע-לספר בגנות חברו דבר אמת בדרך קבע.

4. רכילות- שמעתי מראובן שדיבר על פלוני ואמרתי לפלוני שראובן אמר עליו כך וכך.

5. מה אסור בדיבור לשון הרע:

א. אסור לספר לשון הרע.

ב. אסור לשמוע לשון הרע.

ג. אסור להאמין ללשון הרע.

הרחבה - איסור סיפור לשון הרע מהתורה קיים במקרים הבאים:

1. לשון הרע ברמז-כגון: לומר לחברים בכיתה שמכירים בילד שאינו יודע לשחק כדורגל: "כולנו יודעים שהוא שחקן הכי טוב בכיתה".
2. לשון הרע בפני מי שאומרים עליו-כגון: לומר לפני כל הכיתה 'כולם יודעים שאתה הגנב'. עובר גם על הלבנת פנים ומידת עזות פנים.
3. לשון הרע בצחוק- כגון: לספר ולהציג איך החבר פיספס בעיטה במשחק בגלל שהחליק. (אם זה בפני החבר זה גם הלבנת פנים).
5. גילוי סוד -הוא לשון הרע. המספר לחבירו איזה דבר מענייניו אסור לו לספר לאחרים, ואפילו אם לא בקש ממנו לא לספר אסור לו לספר כל עוד לא נתן לו רשות מפורשת לכך. (ואם יש בסיפור זה איסור לשון הרע אסור לו לספרו אפילו שחברו הרשה לו לספר).
6. לשון הרע בפני הרבה אנשים רבים חמור ממה שמספרים ליחיד. כי יש הרבה שומעים שחוטאים בגללו. כגון: כשכותבים בקבוצת ווטסאפ. או טוקבקים באתר. או אומרים ברדיו או טלוויזיה.
7. לשון הרע דרך רמאות- כשאומר 'לא ידעתי שזה אסור' או לא ידעתי שזה לשון הרע'. ועל כך אמר שלמה המלך במשלי: "הִיָּרָה זָקִים חֲצִים וּמָוֶת וְאָמַר הֲלֹא מִשְׁחָק אָנִי" (מְשָׁלִי כ"ו, י"ח – י"ט)- ומכאן למדו שהמספר לשון הרע דרך רמאות דומה לאדם המשחק עם חצים ואין לו כוונה, כביכול, להרוג באמצעות כלי מלחמה אלו אך בפועל הוא פוגע מאד.
8. אסור לכתוב דברי לשון הרע כגון: כשכותבים בקבוצת ווטסאפ. או טוקבקים באתר. או בעיתון.
9. אסור לעשות תנועה שרומזת על גנותו של אדם כגון לסובב אצבע ברקה .
10. אסור לומר לשון הרע על מישהו אחר גם אם כולל את עצמו בכך כגון לומר: 'הכי חלשים בכיתה בחשבון זה אני ויצחק' .

ב. איסור מדרבנן

4. **אבק לשון הרע** אסור לומר דבר שאיננו גנאי שיכול לגרום למישהו אחר לומר גנאי

לדוגמא: האחראית בכיתה מקריאה מה כל אחת הביאה למסיבה כדי שתזכור לקחת לאולם והיא מקריאה: 'דינה- חטיף ביסלי' במקרה שכולם הביאו 10 חטיפים כל אחת. זה יגרום למישהי לומר 'כמה מעט הביאה'.

לדוגמא: לשבח ילד שרוב הכיתה לא אוהבת אותו.

ג. מתי מותר לומר לשון הרע

5. **היתר אמירת דבר גנאי לתועלת**- מותר לומר דבר של גנאי על אדם שחוטא לצורך מסוים כגון: למנוע נזק מחברו או שימנעו ללכת בדרכיו של החוטא, ודווקא לאחר שמלאו התנאים הבאים:

א. ראה את הדבר הרע שהחבר עשה בעצמו.

ב. התבונן במקרה ולא מיד החליט על החוטא שהוא אשם.

ג. ניסה להוכיח את החוטא.

ד. לא יגדיל את הסיפור יותר ממה שראה.

ה. יכוון בדיבורו לתועלת כלומר לא להשניא את החוטא אלא למנוע נזק.

ו. חיפש דרך אחרת ולא מצא למנוע הנזק שהחוטא רוצה לעשות.

ז. סיפור הדברים על החוטא לא יעשה לו נזק יותר ממה שמגיע לו אם היו דנים אותו בבית דין. (לדוגמא אם יפרסם תמונת הגנב בחדשות רבים לא יקבלו אותו לעבודה בעוד שבית דין יצטרך להחזיר רק מה שגנב.)

דוגמא לסיפור שבו מותר לומר רע על החבר (האותיות מרמזות על התנאים):

ראיתי(א) את מאיר לוקח מהקלמר של יצחק ללא רשות בשקט בהפסקה(ב). אמרתי לו 'מה אתה עושה זה לא שלך?' (ג)אך הוא המשיך. ניסיתי לומר לו: 'אני אגיד אותך למורה' (ו) והוא אמר: 'לא אכפת לי'. במקרה זה מותר לומר למורה בנחת ולא בכעס(ה): 'ראיתי את מאיר לוקח ולמרות שאמרתי לו שזה אסור הוא ממשיך'.

ד. תשובה על לשון הרע

א.אם חטא בשמיעה והאמין

1. עזיבת החטא-ידחה הדברים מליבו ולא יאמין למה שששמע.
2. קבלה-יקבל על עצמו לא לשמוע ולהאמין לדברי לשון הרע.
3. ידין-יתודה על חטאו.

ב.אם חטא וגם סיפר לאחרים לשון הרע על מישהו

יוסיף:

4. יפייס את מי שאמר עליו לשון הרע וישלם נזקו אם קרה נזק.
5. יפרסם לאנשים שסיפר להם את לשון הרע שטעה בכך.

"מי האיש הקפץ חיים אהב ימים לראות טוב

נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה

סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו". (תהילים, ל"ד, י"ג-ט"ו)

לכל המורים.

זמני מבחנים ומועד החידון:

- כח שבט יום ראשון מבחן חובה לכולם שעה שניה.
- יום שני מסירת שמות שני הנציגים שעולים לרב.
- יום שני ו' אדר א' יום רביעי חידון בית ספרי.
- כל מי שיעלה לחידון יזכה בפרס אישי.
- נציגי הכיתה הזוכה יזכו בפרס כיתתי.

אחראים

- תהליך למידה-מחנכים ומורים לדינים יש להעדיף לימוד בחוברת על פני החומר בדינים הקבוע, או שעורי נביא וחינוך. יש לסיים הלימוד בחוברת תוך שבועיים והשאר להקדיש לחזרות.
- ביצוע המבחן-המורים בשעה שניה בכיתה ביום המיועד.
- בדיקת מבחנים-מורים לדינים.
- קביעת והגשת שני מועמדים לכל כיתה-מחנכים!
- אחראי תוכן חידון-הרב רוני, הרב חזקיהו .
- מנחה חידון-הרב חזקיהו.
- שופטים- הרב רוני, הרב חזקיהו .
- אורטל-למנות מחליפים לי ולרב רוני ביום החידון.
- תפאורת אולם והפעלת מחשב-בנות שרות?
- סידור אולם-יגאל אב הבית.
- קביעת שעת חידון ופרסום לכל המורים, המנהלים.
- פרסום לתלמידים-כינוס, מחנכים ובנות שרות על ידי כרזות פרסום.
- קניית פרסים לחידון-הרב חזקיהו.
- הכנת תעודות השתתפות אישית ולשלב הסופי-הרב חזקיהו.

בהצלחה לכולנו בנושא חשוב זה. שנזכה לסילוק שינאת החינם מתוכנו וריבוי אהבת החינם שתביא לבנין בית מקדשנו במהרה.

הרב חזקיהו.